

“ชีวิตมีความสุขต้องมีศีล ๕”

พระมหาปัญญาวราวัฒน์ สิริภทฺโท, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกันกับสัตว์ แต่มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์อื่นตรงที่มีปัญญาฉลาดในการรักษาชีวิตของตนให้พ้นอันตรายต่าง ๆ ส่วนจิตใจของมนุษย์ถือว่าสำคัญที่สุด ต้องมีการพัฒนาหมายถึงการทำสมรรถภาพของจิตใจ^๑ ในทางพระพุทธศาสนามนุษย์จะงามได้ มนุษย์จะต้องมีศีล เพราะศีลเป็นบ่อเกิดของการดำเนินชีวิตให้มนุษย์เจริญด้วยการศึกษาและการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยศีล ประพฤติตนตามหลักตามมรรคแปด จะเห็นว่า ปัญหาที่เกิดความวุ่นวายในสังคมปัจจุบัน เกิดจากมนุษย์ไม่ประพฤติตนตามแนวทางของศีล เนื่องจากศีลเป็นตัวกำหนดหรือเป็นทิศทางบ่งบอกในการเดินไปสู่เป้าหมายที่เรียบร้อยดีงามเช่นไร อย่างสังคมที่เป็นอยู่ ถ้าพิจารณาจะเห็นว่า การประพฤติตนนอกกรอบแนวทางของศีล จึงก่อให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายในโลกปัจจุบัน ทุกข์จึงเป็นปัญหาของมนุษย์ ตัณหาจึงเป็นสาเหตุสำคัญ เป็นตัวการสั่งสมปัญหาในกระบวนการของตัณหาเป็นตัวแสดงบทบาท “การทำหน้าที่ของตัณหาได้เป็นตัวกำกับกับการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของมนุษย์ พร้อมกันนั้นก็เป็นที่แหล่งก่อปัญหาให้แก่ชีวิตและสังคมของมนุษย์ เป็นที่มาของความหวัง ความหวาดกลัว ความระแวง จึงก่อให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน เนื่องมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลง ซึ่งเกิดจากตัณหา^๒ ตราบใดมนุษย์ยังมีตัณหาที่ยังมีการกระทำที่เป็นกุศลบ้าง อุกุศลบ้าง ปล่อยให้ตัณหาได้โอกาสแสดงบทบาททั้งที่โจ่งแจ้งหรือแอบแฝงอยู่เรื่อยไป

ศีลจึงเป็นเครื่องขัดเกลากายวาจา รวมไปถึงใจให้สะอาด เป็นเครื่องขัดเกลากิเลสอย่างหยาบที่จะล่วงออกมทางกาย ทางวาจา มีการตี การด่าเป็นต้น ศีลนั้นแม้จะมีความหมายหลายอย่าง แต่โดยทั่วไปมักแปลกันว่า ปกติ คือปกติของกาย ของวาจา ซึ่งโดยปกติจะสงบ ไม่รุกราน ไม่เบียดเบียนทำร้ายใคร แต่เมื่อละปกติคือผิดปกติก็ไม่สงบ รุกรานเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น^๓ กล่าวได้ว่า ศีลมี ๒ ระดับ หนึ่งระดับทั่วไป ได้แก่ “ระดับธรรม” หรือระดับที่ยังเป็นธรรม คือ เป็นข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดง และบัญญัติไปตามกฎธรรมดาแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีทำชั่ว หรือรักษา

^๑ สุพัตรา สุภาพ, **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๓๒.

^๒ พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๔๕๒.

^๓ ศีลเป็นอารมณ์อันประเสริฐ. <http://84000.org/tipitaka/bookpn02.html> [๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘].

ศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรมนั้น สอง “ระดับเฉพาะ” ได้แก่ ระดับวินัยหรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติคือวางหรือกำหนดขึ้นไว้ โดยทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชน โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้นโดยเฉพาะ ผู้ละเมิดบทบัญญัติแห่งศีลประเภทวินัยนี้มีความผิดตามข้อตกลงหรือบทบัญญัติแห่งหมู่ชนที่ทำข้อตกลงไว้ที่จะต้องปฏิบัติตาม นั่นก็คือ จากอกุศลเจตนาที่จะได้รับผลตามกฎแห่งกรรมของธรรมชาติ เมื่อพิจารณาตามหลักนี้ จะเห็นว่า สังคมวงกว้างคือหมู่มนุษย์ทั้งหลาย มีสภาพต่างกันทั้งโดยกาลและเทศะ ตกอยู่ใต้อิทธิพลของภาวะเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปกันไปตามยุคสมัย การที่จะวางบทบัญญัติเกี่ยวกับศีลในส่วนรายละเอียดลงไว้เป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน อย่างที่เรียกว่าวินัยนั้น มิใช่ฐานะที่จะพึงกระทำ เพราะไม่อาจให้สังคมทุกยุคทุกสมัยทุกสภาพแวดล้อม ดำรงอยู่ด้วยดีและมีสภาพเกื้อกูลด้วยประมวลบทบัญญัติที่มีข้อปลีกย่อยอย่างหนึ่งอย่างเดียวกันทั้งหมด ดังนั้น สำหรับสังคมมนุษย์ทั่วไป พระพุทธศาสนา จึงแนะนำสั่งสอนหรือเสนอหลักธรรม หมวดที่นิยมเรียกว่า “ศีล ๕” ไว้เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล

ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาบท สมาธิยามิ (ข้าพเจ้าสมาทานซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองและไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า)

ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี สิกขาบท สมาธิยามิ (ข้าพเจ้าสมาทานซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการลัก, ฉ้อของผู้อื่นด้วยตนเอง และไม่ใช้ให้ผู้อื่นลัก ฉ้อ)

ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี สิกขาบท สมาธิยามิ (ข้าพเจ้าสมาทานซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการประพฤติดีในกาม)

ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี สิกขาบท สมาธิยามิ (ข้าพเจ้าสมาทานซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการพูดเท็จ คำไม่เป็นจริง และคำล่อลวง อำพรางผู้อื่น)

ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรยมชชพมาทภูฏานา เวรมณี สิกขาบท สมาธิยามิ (ข้าพเจ้าสมาทานซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการดื่มสุรา เมรัย เครื่องดองของทำใจให้คลั่งคลั่งต่าง ๆ)^๕ ศีลดังที่ได้กล่าวก็คือ

ศีลประการที่หนึ่ง เป็นการรักษากาย สำรวมระวังยับยั้งป้องกัน พฤติกรรมที่จะทำลายชีวิตของคนอื่นหรือสัตว์อื่นให้ถึงแก่ความเดือดร้อน ซึ่งเป็นการประกันไม่ให้เกิดการเบียดเบียนชีวิตของเพื่อนร่วมโลก หรือสัตว์อื่น ที่เกิดร่วมกันบนโลก เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ศีลประการที่สอง เป็นการรักษากายคือการระวังสำรวมป้องกันยับยั้งไม่ให้ ประพฤติหรือกระทำตามใจที่ไฝ่ตามกิเลสตัณหาของตน โดยระวังป้องกันไม่ให้เกิดการลักขโมย ททรัพย์สินเงินทอง สิ่งของ

^๕ อภิ.สง. (ไทย) ๓๔/๑๓๗๐/๓๔๑, ที.ปา. (บาลี) ๑๑/๒๘๖/๒๔๗.

ต่างๆ ที่มีใช้ของตนมาเป็นของตน จึงเป็นเครื่องประกันความเสี่ยงทางทรัพย์สินสมบัติของเพื่อนมนุษย์ไม่ให้ถูกลักขโมย เพราะมีเครื่องป้องกันคือศีลข้อที่สองที่สร้างจิตสำนึกกละอายในการกระทำความชั่วต่อทรัพย์สินหรือสิ่งของ ของบุคคลอื่นเพราะทุกคนย่อมหวงแหนทรัพย์สินสมบัติของตน

ศีลประการที่สาม เป็นการรักษากายไม่ให้กระทำผิดล่วงละเมิด ต่อคู่ครองของบุคคลอื่น เป็นการป้องกัน ยับยั้งจิตสำนึก ไม่ให้กระทำนอกใจคู่รักของตน ป้องกันไม่ให้กระทำการพลัดพรากจากคู่ปกครองของบุคคลอื่น ที่มีใช้ของตนและไม่ได้ยินยอม และเป็นเครื่องประกันโรคร้ายไม่ให้เกิดขึ้น และป้องกันการมั่วสุมทางเพศไม่ให้เกิดขึ้น เพราะจะทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมายทำให้ครอบครัวเดือดร้อน และป้องกันการจะเสียหายทั้งทรัพย์สินเงินทอง เพื่อให้มนุษย์ได้รักเดียวใจเดียวเพื่อประกันความมั่นคงทางสังคม

ศีลประการที่สี่ เป็นการรักษาวาจามาไม่ให้พูดจาเหลวไหล หาประโยชน์มิได้ ป้องกันการกล่าวเท็จ หลอกลวง ไม่ให้เกิดขึ้นในการพูดยุแย้ให้เกิดความแตกแยก และเป็นการประกันทางวาจาให้สังคมไม่ให้เกิดความขัดแย้ง เพราะปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมล้วนแต่เกิดจากวาจาอันไม่บริสุทธิ์ ที่กล่าวหลอกลวง โทกหมัดเท็จ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์มิชอบ ดังนั้น ศีลข้อที่ ๔ เป็นเครื่องประกันการสนทนาแต่ในสิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์ ในทางสร้างสรรค์แก่ตนเอง บุคคลอื่น และแก่สังคมส่วนมาก

ศีลประการที่ห้า เป็นการรักษาพฤติกรรมทางกาย และทางสติปัญญาไม่ให้สูญเสียการดำรงตนและการใช้ชีวิตไม่ให้ประมาท เพราะน้ำเมาที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทำให้ขาดสติในการพูดจาและการใช้ชีวิต และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคร้ายอีกด้วย เพราะการดื่มน้ำเมานั้น ทำให้เกิดโรคตามมา และเป็นการสูญเสียทั้งทรัพย์สิน และเป็นเครื่องประกันให้ผลจากการดื่มเหล้าไม่ให้เป็นคนเมาขับรถแล้วไปเกิดอุบัติเหตุ ทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นอีกด้วย

ความหมายของศีล

ศีล^๕ ตามความหมายในสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิทเทส ดังพระสารีบุตรได้กล่าวไว้ว่า “ศีล” หมายถึงการปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาการ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายมีปรมาณเล็กน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่ก้าวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกายวาจาใจ

ศีล^๖ ในสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย พระสารีบุตรได้ให้ความหมายไว้ว่า เจตนาเป็นศีล เจตสิกเป็นศีล ความสำรวมเป็นศีล ความไม่ก้าวล่วงเป็นศีล

^๕ พ.ป. (ไทย) ๓๐/๙๒/๒๐.

^๖ พ.ป. (ไทย) ๓๑/๘๙/๓๔.

ศีล^๓ ในสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส พระสารีบุตรได้ให้ความหมายไว้ว่า “อริศีลสิกขา” ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศีลชั้นทั้งหลาย ศีลชั้นยิ่งใหญ่ ศีลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น เป็นเครื่องประพฤติ ความสำรวม เป็นความระวัง เป็นประธานแห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย นี้เรียกว่า “อริศีลสิกขา”

ศีล หมายถึง^๔ ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลผู้เว้นจากโทษมีปาณาติบาตก็ดี ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติก็ดี เป็นศีล

ศีล หมายถึง^๕ ความประพฤติดีทางกายและวาจา การรักษากายและวาจา ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ

ศีล หมายถึง^๖ ข้อบัญญัติที่กำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติของกายและวาจา

ศีล^๗ ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ คือ ข้อกำหนดทางกายทางวาจาทางพระพุทธานุศาสน์ เช่น ศีล ๕ ศีล ๘

ศีล หมายถึง^๘ “ปกติ” ดังนั้นเบญจศีลจึงแปลว่า ปกติ ๕ อย่างหรือแปลว่า ตัดก็ได้ เพราะตัดจากความชั่วหรือมนุษยธรรมก็เรียก แปลว่า ธรรมสำหรับมนุษย์ ดังนั้น ศีล ๕ ประการท่านเรียกว่า มนุษยธรรม แปลว่า ธรรมสำหรับมนุษยธรรม ทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เป็นธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะผู้ที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์ได้ต้องเป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยมนุษยธรรมนี้มาก่อน การเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่ยากแท้ ดังพระพุทธดำรัสว่า “กิจโง่ มนุสสปฏิลาโภ” การได้อัตภาพมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องยาก เมื่อเราได้อัตภาพเกิดเป็นมนุษย์แล้วอย่างที่ได้พยายามรักษาสภาพปกติไว้ ก็จะกลายเป็นผู้ทำลาย

^๓ ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๔๖/๓๖.

^๔ พระพุทธโฆษาจารย์, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยวงค์ พรินติ้ง จำกัด ๒๕๔๖), หน้า ๖.

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๕.

^๖ ธงทอง ฆมมาจารี, **พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หอสมุดกลาง ๐๙, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๖.

^๗ **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๐๓.

^๘ พระชัยณรงค์ วิทิต (รองมจรุค), “การประยุกต์ศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมในสังคม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย ; มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๖.

ความเป็นปรกติของตนเอง ผู้ที่ล่วงละเมิดศีล จึงชื่อว่าเป็นผู้ทำลายมนุษยธรรม ผู้ที่ทำลายมนุษยธรรม ชื่อว่าเป็นผู้ทำลายปกติของตนเอง

ศีลจึงเป็นเครื่องขัดเกลากายวาจา รวมไปถึงใจให้สะอาด เป็นเครื่องขัดเกลากิเลสอย่างหยาบที่จะล่วงออกมาทางกาย ทางวาจา มีการตี การด่าเป็นต้น ศีลนั้นแม้จะมีความหมายหลายอย่าง แต่โดยทั่วไปมักแปลกันว่า ปกติ คือปกติของกาย ของวาจา ซึ่งโดยปกติจะสงบ ไม่รุกราน ไม่เบียดเบียนทำร้ายใคร แต่เมื่อละปกติคือผิดปกติก็ไม่สงบ รุกรานเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น^{๑๓} กล่าวได้ว่า ศีลมี ๒ ระดับ หนึ่งระดับทั่วไป ได้แก่ “ระดับธรรม” หรือระดับที่ยังเป็นธรรม คือ เป็นข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดง และบัญญัติไปตามกฎธรรมดาแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรมนั้น สอง “ระดับเฉพาะ” ได้แก่ ระดับวินัยหรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติคือวางหรือกำหนดขึ้นไว้ โดยทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชน โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้นโดยเฉพาะ ผู้ละเมิดบทบัญญัติแห่งศีลประเภทวินัยนี้มีความผิดตามข้อตกลงหรือบทบัญญัติแห่งหมู่ชนที่ทำข้อตกลงไว้ที่จะต้องปฏิบัติตาม นั่นก็คือจากอกุศลเจตนาที่จะได้รับผลตามกฎแห่งกรรมของธรรมชาติ เมื่อพิจารณาตามหลักนี้ จะเห็นว่า สังคมวงกว้างคือหมู่มนุษย์ทั้งหลาย มีสภาพต่างกันทั้งโดยกาลและเทศะ ตกอยู่ใต้อิทธิพลของภาวะเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปกันไปตามยุคสมัย การที่จะวางบทบัญญัติเกี่ยวกับศีลในส่วนรายละเอียดลงไว้เป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน อย่างที่เรียกว่าวินัย มิใช่ฐานะที่จะพึงกระทำ เพราะไม่อาจให้สังคมทุกยุคทุกสมัยทุกสภาพแวดล้อม ดำรงอยู่ด้วยดีและมีสภาพเกื้อกูล ด้วยประมวลบทบัญญัติที่มีข้อปลีกย่อยอย่างหนึ่งอย่างเดียวกันทั้งหมด ดังนั้น สำหรับสังคมมนุษย์ทั่วไป พระพุทธศาสนาจึงแนะนำสั่งสอนหรือเสนอหลักธรรมหมวดที่นิยมเรียกว่า “ศีล ๕” ไว้เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุด ในระดับศีล^{๑๔} เพื่อให้มนุษย์ได้มีจิตใจที่สูงขึ้นกว่าสัตว์ทั้งหลาย เนื่องจากมนุษย์สิ่งที่เรียกว่ามนุษย์ได้ จะต้องเป็นผู้มีจิตใจสูง คือไม่เป็นทาสกิเลสที่ไหลบ่าเข้ามาทาง ตา หู จมูก ลิ้น และจากการได้สัมผัส ถ้าหากจิตใจไม่มีภูมิคุ้มกัน ที่เข้มแข็ง เราก็จะกระทำตามความต้องการความอยากของตนในแนวทางที่ไม่ถูกต้องอยู่เรื่อยไป อย่างไรก็ตามมนุษย์ที่มีศีล จะมีอนิสงส์ ดังนี้

^{๑๓} ศีลเป็นอารมณอันประเสริฐ. <http://84000.org/tipitaka/bookpn02.html> [๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘].

^{๑๔} พระพุทธมคณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔๓๑.

อานิสงส์ของการรักษาศีล

๑. ทำให้มีความสุขกาย สุขใจ
๒. ทำให้เกิดทรัพย์สมบัติมากขึ้นได้
๓. ทำให้สามารถใช้สอยทรัพย์นั้นได้เต็มอิม โดยไม่ต้องหวาดระแวงภัย
๔. ทำให้ไม่ต้องหวาดระแวงว่าจะมีใครมาทวงทรัพย์คืน
๕. ทำให้เกียรติคุณฟังขจรขยายไป ทำให้ผู้อื่นเกิดความเคารพเชื่อถือ
๖. ทำให้ชีวิตนั้นแก่ล้าช้า อดอาจท่ามกลางชุมนุมชน
๗. ทำให้ไม่เป็นคนหลงลืมสติ
๘. ตายแล้วย่อมไปเกิดในสุคติภูมิ

การรักษาศีล คือการควบคุมกายวาจาไม่ให้ผิดปกติ คือไม่ให้ทำบาป ฉะนั้นขณะใดเป็นผู้อยู่ในศีล ควบคุมความปกติไว้ได้ ขณะนั้นบุญก็เกิดขึ้น บาปก็เกิดไม่ได้ เช่น ขณะที่เรานั่งฟังธรรมะ ขณะนั้นเราเป็นผู้มีศีลครบ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่เพราะความไม่เข้าใจ บางครั้งจึงทำให้ชีวิตขาดทุน เช่น การอาราธนาศีล และรับศีลจากพระ บางคนไม่กล้ารับศีลบางข้อ เช่น ผู้ชายที่มักดื่มเหล้าจะไม่กล้ารับศีลข้อ ๕ ทั้ง ๆ ที่ขณะนั้น เขาไม่ได้ดื่ม แสดงว่าขณะนั้นเขาไม่ได้ทำผิดศีลในข้อนั้น ชีวิตของเขาจึงขาดทุน เพราะขณะนั้นแทนที่จะเกิดบุญ กลับเกิดบาปแทน ก็เพราะความคิดที่ว่า เราไม่สามารถทำได้ในข้อนี้เท่ากับ ขณะนั้นระลึกว่าเราบาป พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ของชีวิตสมบูรณ์แบบได้แก่ศีลเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เป็นคำสอนที่ควบคุมความประพฤติทั้งหมด ใ้รูปกับนาม จึงมีความหมายที่กว้าง เพราะองค์ประกอบของชีวิตแยกประเภทใหญ่ ๆ เป็น ๒ พวก คือ ทางร่างกายกับทางจิตใจ

บทสรุป

การรักษาศีล คือการควบคุมกายวาจาไม่ให้ผิดปกติ คือไม่ให้ทำบาป ฉะนั้นขณะใดเป็นผู้อยู่ในศีล ควบคุมความปกติไว้ได้ ขณะนั้นบุญก็เกิดขึ้น บาปก็เกิดไม่ได้ เช่น ขณะที่เรานั่งฟังธรรมะ ขณะนั้นเราเป็นผู้มีศีลครบ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่เพราะความไม่เข้าใจ บางครั้งจึงทำให้ชีวิตขาดทุน เช่น การอาราธนาศีล และรับศีลจากพระ บางคนไม่กล้ารับศีลบางข้อ เช่น ผู้ชายที่มักดื่มเหล้าจะไม่กล้ารับศีลข้อ ๕ ทั้ง ๆ ที่ขณะนั้นเขาไม่ได้ดื่ม แสดงว่าขณะนั้นเขาไม่ได้ ทำผิดศีลในข้อนั้น ชีวิตของเขาจึงขาดทุน เพราะขณะนั้นแทนที่จะเกิดบุญ กลับเกิดบาปแทน ก็เพราะความคิดที่ว่า เราไม่สามารถทำได้ในข้อนี้เท่ากับ ขณะนั้นระลึกว่าเราบาป พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ของชีวิตสมบูรณ์แบบได้แก่ ศีลเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เป็นคำสอนที่ควบคุมความประพฤติทั้งหมด ใ้รูปกับนาม จึงมีความหมายที่กว้าง เพราะองค์ประกอบของชีวิตแยกประเภทใหญ่ ๆ เป็น ๒ พวก คือ

ทางร่างกายกับทางจิตใจ^{๑๕} ดังนั้น ศิลปินจึงเป็นกรอบป้องกันให้มนุษย์ใช้เป็นเครื่องยึดปฏิบัติดำเนินตามหลักการสำรวมตามลำดับหน้าที่เพื่อเข้าถึงจุดมุ่งหมาย คือมีความประพฤติดีทางกายวาจา และสัมมาชีพอย่างถูกต้อง ควบคุมความประพฤติสำหรับเปิดโอกาสความดีได้แสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ ระมัดระวังความซำมให้เกิดขึ้น ยับยั้งตนเองได้ มีความเพียรพยายามตั้งใจแน่วแน่ให้คู่กันกับความดี ให้ยึดมั่นในอุดมคติได้แล้วก็จะช่วยให้มีระเบียบวินัยมั่นคงขึ้น และมีความเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของตน คือมีความบริสุทธิ์ด้วยความประพฤติ ฟังสังเกตว่า ความสำรวมระวางนั้นมีความหมายที่ครอบคลุมความประพฤติทั้งหมด เป็นสภาพจิตของผู้ไม่คิดละเมียด ไม่คิดจะเบียดเบียนผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

- ธงทอง ธรรมจารี. **พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หอสมุดกลาง ๐๙, ๒๕๕๐.
- พระพุทฺธโฆษาจารย์. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. แปลเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยูรวงศ์ พรินต์ติ้ง จำกัด ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๐. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พระราชวรมณี (ประยูร ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๙.
- พระอุบล กตปุญโญ (แก้ววงษ์ล้อม). “การศึกษาภาววิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
- พระชัยณรงค์ วิทิต (รุ่งมะรุต). “การประยุกต์ศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมในสังคม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖.
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑.
- ศีลเป็นอารมณ์อันประเสริฐ. <http://84000.org/tipitaka/bookpn02.html> [๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘].

^{๑๕} พระอุบล กตปุญโญ (แก้ววงษ์ล้อม), “การศึกษากาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๑.